

AULA D'HISTÒRIA

L'OLIMPIADA
CULTURAL:
UN ESCLAT
ARTÍSTIC PER
A BARCELONA

LUIS SÁNCHEZ LÓPEZ

Fundació Barcelona Olímpica

AULA D'HISTÒRIA

L'OLIMPIADA
CULTURAL: UN
ESCLAT ARTÍSTIC
PER A BARCELONA

Autor
LUIS SÁNCHEZ LÓPEZ

Editat per: Fundació Barcelona Olímpica (FBO).
© L'OLÍMPIADA CULTURAL: UN ESCLAT ARTÍSTIC
PER A BARCELONA.
Sánchez López, Luis.
1a edició – Barcelona, Espanya: 2022.

Fundació Barcelona Olímpica

Fotografies pàgines interiors tots els drets

reservats:

© Mariscal, Javier / ARXIU FUNDACIÓ BARCELONA
OLÍMPICA

Pàg. 4

© Trias, Josep Maria / ARXIU FUNDACIÓ
BARCELONA OLÍMPICA

Pàg. 12

© Desconegut / ARXIU FUNDACIÓ BARCELONA
OLÍMPICA

Pàg. 9, 14, 22, 37, 42, 48, 49

© Lajusticia, Antonio / ARXIU FUNDACIÓ
BARCELONA OLÍMPICA

Pàg. 25, 52

© Clavijo, M Salomé / ARXIU FUNDACIÓ
BARCELONA OLÍMPICA

Pàg. 62, 63

© Mariscal, Javier / FONS PERSONAL MARGARITA
OBIOLS

Pàg. 12

© Lajusticia, Antonio / ARXIU FOTOGRÀFIC DE
BARCELONA

Pàg. 18, 20, 23, 24, 36, 37, 40, 46, 47

© Casanovas, Albert / ARXIU FOTOGRÀFIC DE
BARCELONA

Pàg. 46, 47

© Narvaez, Antonio / ARXIU FOTOGRÀFIC DE
BARCELONA

Pàg. 46, 47

© Desconegut / ARXIU FOTOGRÀFIC DE
BARCELONA

Pàg. 29

© Ros Ribas, Josep / MAE - INSTITUT DEL TEATRE

Pàg. 19, 31

© Ros, Pau / MAE - INSTITUT DEL TEATRE

Pàg. 26, 32

Fons d'arxiu:

Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport J.A.
Samaranch / FBO

Pàg. 13, 18, 20, 38, 42

Fons Personal Margarita Obiols

Pàg. 27

Arxiu Museu Nacional d'Art de Catalunya

Pàg. 35

INSTRUCCIONS ESPECIALS I ALTRES NOTES.

© Tipografies:

- *BPdots-Atrévite*. Tipus: OpenType Tipus 1.

- *OratorStd*. Tipus: OpenType Tipus 1.

- *OratorStd-Slanted*. Tipus: OpenType Tipus 1.

- *PTSans-Regular*. Tipus: OpenType TrueType.

- *PTSans-Italic*. Tipus: OpenType TrueType.

© Disseny gràfic i maquetació:

FBO / M. Salomé Clavijo.

- Coordinació editorial:

FBO / CEO-JAS / Luis Sánchez López.

- Revisió de textos: [textosBCN](#).

- Coordinació d'imatge: FBO / Luis Sánchez López,
Cristian Herrera i M. Salomé Clavijo.

Dipòsit legal: B-14399-2022.

Imprimeix: [Kaizen Producciones Publicitarias](#).

Imprès a Espanya.

[Av. de l'Estadi, 60, Barcelona](#)
(davant l'Estadi Olímpic)

T.+34 934 260 660
T.+34 932 925 379

E-mail: info@fbolimpica.es

www.fundaciobarcelonaolimpica.es

[@fundaciobarcelonaolimpica](#)

[@fbolimpica](#)

[@fundacio_barcelona_olimpica](#)

[fundació barcelona olímpica-
museu olímpic](#)

PREFACI

El projecte olímpic de Barcelona plantejava a la seva candidatura un programa cultural ambiciós que duraria quatre anys. L'Olimpíada Cultural es va iniciar el 8 d'octubre de 1988, amb el concert La Nit, en el qual es va viure un dels moments més icònics de la XXV Olimpíada, quan Freddie Mercury i Montserrat Caballé van interpretar la cançó *Barcelona*.

L'Olimpíada Cultural va culminar amb el Festival Olímpic de les Arts a l'estiu de 1992, i va deixar darrere seu un llegat cultural per a la ciutat que la va situar com una de les capitals culturals del món.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	09
1.1.GÈNESI I COMPOSICIÓ DE L'OLIMPIADA CULTURAL	09
1.2.LA IMATGE GRÀFICA	12
1.2.1.NOSI, LA MASCOTA DE L'OLIMPIADA CULTURAL	12
1.2.2.EL LOGOTIP	12
1.2.3.LES PUBLICACIONS	13
2. ANTECEDENTS	14
2.1.PROGRAMA DE 1989	17
2.2.PROGRAMA DE 1990	22
2.3.PROGRAMA DE 1991	29
3. PROGRAMA DE 1992	34
3.1.BARCELONA: DOS MIL ANYS	34
3.2.ARTS I ESPORTS	39
3.3.FESTIVAL OLÍMPIC DE LES ARTS (FOA)	43
4. ALTRES ACTIVITATS	48
4.1.SENYALITZACIÓ HISTÒRICA	48
4.2.CRÒNICA CINEMATOGràFICA	49
4.3.PREMIS INTERNACIONALS BARCELONA'92	49

5. ELS PROTAGONISTES _____	52
6. EL LLEGAT _____	56
7. VALORACIÓ _____	57
8. BIBLIOGRAFIA _____	60

1. INTRODUCCIÓ

1.1 GÈNESI I COMPOSICIÓ DE L'OLIMPIADA CULTURAL

El programa de l'Olimpiada Cultural va començar els dies 8 i 9 d'octubre del 1988 amb el Pòrtic de l'Olimpiada, i un dels moments més icònics de la XXV Olimpiada va tenir lloc quan Freddie Mercury i Montserrat Caballé van interpretar el tema *Barcelona* al festival musical La Nit, davant de la Font Màgica de Montjuïc. La Nit va ser un concert musical que va comptar amb la participació de grans figures de l'òpera i el rock. A part dels dos artistes esmentats, també van destacar les actuacions de Josep Carreras, Jerry Lee Lewis, Suzanne Vega, Spandau Ballet, Joan Manuel Serrat i Camarón de la Isla, entre d'altres. El concert va tenir caràcter benèfic, i els beneficis es van destinar a la Creu Roja Internacional. El festival musical es va veure acompanyat per la pluja.

SABIES QUE...

El programa de televisió que va resultar del concert La Nit, cinta produïda per Ken Erlich de Tyne Tees TV, de la Gran Bretanya, i dirigida per Gavin Taylor, va ser premiat amb la medalla d'or, en la categoria de programes musicals especials, a l'International Film & Television Festival of New York del 1989.

*Cal destacar que el projecte d'Olimpiada Cultural i el seu programa abraçaven quatre anys. Per tant, volem justificar que dins d'aquest monogràfic, per l'extensió que té, s'han seleccionat les parts més destacades de cada any.

SABIES QUE...?

La infanta Cristina va ser l'encarregada d'hissar la bandera olímpica al Moll de la Fusta. La bandera es va hissar de manera errònia, amb les anelles olímpiques invertides.

L'endemà, diumenge 9 d'octubre, es va celebrar La Festa, acte en què els barcelonins van sortir al carrer per donar la benvinguda a la bandera olímpica provinent de Seül, que es va hissar a la façana marítima. Dies abans, els districtes barcelonins havien penjat una part de la bandera olímpica i, aquell diumenge d'octubre, les nou parts es van unir al Moll de la Fusta, envoltat d'una aura de festivitat. L'acte va aplegar unes 100.000 persones, tot un èxit d'acollida per part dels barcelonins.

El mateix dissabte 8 d'octubre es va inaugurar l'exposició *Barcelona, la ciutat i el 92* al Dipòsit de les Aigües, un edifici recuperat per al projecte olímpic. A l'exposició es presentaven els grans projectes relacionats amb els Jocs Olímpics i el seu impacte en la vida ciutadana: els transports, els equipaments culturals, les comunicacions, les noves àrees de centralitat, la creació i renovació de places i parcs, etc. S'hi exposaven vídeos, maquetes i plànols, acompanyats dels textos explicatius pertinents, que permetien al visitant fer-se una idea aproximada de la Barcelona del futur més immediat. La van visitar més de 350.000 persones i se'n va perllongar la programació fins al gener del 1989, a causa de l'alta demanda que va tenir.

Per desenvolupar les activitats emmarcades dins del programa general de l'Olimpíada Cultural, l'Assemblea General d'Accionistes del COOB'92 va acordar, el 17 d'octubre del 1988, la constitució d'una societat privada, Olimpíada Cultural SA (OCSA), executada el 10 de novembre del mateix any, que comptava amb personalitat jurídica pròpia, però no independent del COOB'92, que participava en els òrgans de govern. El Consell d'Administració va ser presidit per Pasqual Maragall.

El COOB'92 va finançar amb 3.925 milions de pessetes les despeses de funcionament general i el programa recollit en el document de base de l'Olimpíada Cultural. La resta del finançament, fins al total de 6.615 milions de pessetes, es va finançar amb els ingressos obtinguts dels acords de col·laboració amb diverses empreses i institucions, i amb recursos directes derivats de l'explotació dels actes programats.

1.2 LA IMATGE GRÀFICA

1.2.1. NOSI, LA MASCOTA DE L'OLIMPIADA CULTURAL

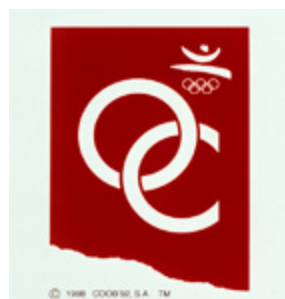
La Nosi va ser la mascota oficial de l'Olimpiada Cultural, dissenyada per Javier Mariscal, igual que el Cobi i la resta de personatges de The Cobi Troupe, de la qual també formaven part la Petra, el Cuca (el gos de la Nosi), el Jordi, l'Olívia i el Forçut. Mariscal la va descriure com una nena educada i culta, dirigida més a un públic adult que a l'infantil de la sèrie, d'acord amb el programa de l'Olimpiada Cultural, enfocat al públic adult.

El disseny original es va anomenar *Cobita*, una figura amb una gran semblança al Cobi.

L'ús que se'n va fer durant l'Olimpiada Cultural va ser limitat. Aquest reflex es veu en la poca presència que té a la *Memòria Oficial dels Jocs Olímpics de Barcelona'92*, així com a la memòria gràfica de la mateixa Olimpiada Cultural.

^ NOTA DE JAVIER MARISCAL DURANT EL DISSENY DE COBITA (POSTERIORMENT ANOMENADA NOSI), MASCOTA OFICIAL DE L'OLIMPIADA CULTURAL.

1.2.2. EL LOGOTIP

Els primers anys, l'Olimpiada Cultural va tenir un logotip dissenyat per J. M. Trias, que es va utilitzar fins a principis del 1992. Es tractava d'una O i una C enllaçades amb el logotip dels Jocs Olímpics al marge superior dret amb un fons vermell.

Leopoldo Pomés, a través del seu estudi (Studio Pomés), va dissenyar el nou logotip de l'Olimpiada Cultural, presentat el 4 de febrer del 1992 al Palauet Albéniz. El nou logotip estava dissenyat sobre un original de Perico Pastor i la realització cromàtica va anar a càrrec de Josep Sarsanedas i Juli Azcunce. El sentit del nou logotip responia a l'esperit de diversitat cultural, diàleg i fraternitat que es va viure al llarg de l'Olimpiada. Una imatge colorista i plural, en consonància amb les activitats programades.

El disseny consistia en un ram de flors, ofert per una mà que simbolitzava la vocació de qualitat i universalitat de la proposta, i també l'excel·lent grau de col·laboració entre les diverses instàncies culturals del país.

1.2.3. LES PUBLICACIONS

L'Olimpiada Cultural va comportar intrínsecament un gran volum editorial, lligat en gairebé tots els casos a catàlegs de les exposicions i exhibicions que es van organitzar dins dels programes d'OCSA.

La prestigiosa editorial Lunwerg va ser l'encarregada de publicar gran part dels catàlegs de les exposicions, encara que des d'OCSA també es van editar algunes obres.

Un exemple va ser l'edició del llibre *Planeta esport*, de l'exposició homònima, que contenia textos sobre la història, la ideologia, les finances, la comunicació, la medicina, la tècnica, la pràctica i la normativa de l'esport, acompanyats de vint-i-tres propostes plàstiques d'artistes joves sobre el tema de l'esfera i l'anella¹.

¹ COOB'92a, 1992: 348-349.

LLIBRE EL >
 QUADRAT D'OR:
 CENTRE DE LA
 BARCELONA
 MODERNISTA: LA
 FORMACIÓ D'UN
 ESPAI URBÀ
 PRIVILEGIAT.

2. ANTECEDENTS

La *Carta Olímpica*, al punt 39 (Programa cultural) del capítol 5, s'hi defineix que “el Comitè Organitzador organitzarà un programa de manifestacions culturals que haurà de cobrir, mínimament, tot el període d'obertura de la Vila Olímpica. El mencionat programa serà sotmès a l'aprovació prèvia de la comissió executiva del CIO”².

Els ideals olímpics de pau, diàleg i fraternitat, com a estímul per a la creativitat artística i l'intercanvi cultural, presideixen l'esperit de l'Olimpíada Cultural, un programa multidisciplinari de les arts que tenia els següents principals objectius: aconseguir la màxima participació de ciutadans i agents culturals, entitats i institucions, en la dinàmica creativa que va generar la convocatòria olímpica; refermar els vincles que la ciutat va establir entre la tradició i la modernitat, i confirmar la vocació innovadora de Barcelona; enfortir el treball de persones i de col·lectius compromesos en els diversos àmbits de la producció cultural i artística, per tal que, de la celebració olímpica, se'n derivés una millora de l'oferta regular de béns i serveis culturals que aplega Barcelona, una projecció més efectiva d'aquesta oferta i una dinamització dels nous equipaments de què la ciutat volia dotar-se, i, finalment, provocar un ressò internacional més important de l'efemèride olímpica i divulgar a escala planetària les realitats culturals de Barcelona, Catalunya i Espanya.

2 *Carta Olímpica*, 2020: 79. Traducció al català de la versió castellana.

**“HAREMOS MÁS Y MEJOR QUE NADIE,
 HAREMOS UNA OLIMPIADA CULTURAL DE
 CUATRO AÑOS DE DURACIÓN”**

L'objectiu prioritari de l'Olimpíada Cultural va ser potenciar el patrimoni artístic de la ciutat i convertir-la, durant quatre anys, en un centre cultural de màxima atracció internacional. Això es va veure reflectit al dossier de candidatura per organitzar els Jocs Olímpics de 1992, concretament a la resposta a la pregunta número 13 del qüestionari del Comitè Olímpic Internacional, que va ser la següent: “Haremos más y mejor que nadie, haremos una Olimpiada Cultural de cuatro años de duración”³. Una idea ambiciosa que implicava un gran esforç de tots els actors participants i generava un canvi en relació amb les anteriors edicions dels Jocs Olímpics, en què l'oferta cultural es limitava bàsicament a l'any olímpic, o, simplement, a l'estiu olímpic. Per posar la vista enrere, les dues Olimpíades Culturals antecessores, el LA Arts Festival dels Jocs Olímpics de Los Angeles 1984⁴ i el Seoul Olympic Arts Festival dels Jocs Olímpics de Seül 1988⁵, es van limitar a espectacles de dansa, teatre, música i arts que van durar 10 setmanes durant l'estiu de les celebracions dels Jocs. Barcelona no comptava amb un referent anterior de quatre anys de celebració d'una Olimpíada Cultural i, per tant, aquest era un repte ambiciós que ja havia quedat reflectit al projecte de candidatura.

La vessant cultural a Catalunya es veia contextualitzada en aquell moment per la confrontació entre les administracions municipal i autonòmica, en la qual el pacte cultural del 1985 per consensuar la política cultural de Barcelona i Catalunya no va arribar a bon port⁶. En l'àmbit estatal, els esforços culturals es van encaminar cap a la celebració del 5è Centenari del Descobriment d'Amèrica i l'Exposició Universal de Sevilla, i, per tant, la participació dels estaments estatals es va limitar merament a la representació.

3 Moragas, 2008: 4.

4 El LA Arts Festival dels Jocs Olímpics de Los Angeles 1984 es va celebrar de l'1 de juny al 12 d'agost.

5 El Seoul Olympic Arts Festival dels Jocs Olímpics de Seül 1988 es va celebrar del 9 d'agost al 5 d'octubre.

6 Moragas, 2008: 5.

1989

2.1. PROGRAMA DE 1989

L'any 1989 es va anomenar l'Any de la Cultura i l'Esport, en què es va celebrar el primer Festival de Tardor, que es va repetir el 1990 i el 1991. Els diversos Festivals de Tardor incloïen en el programa actuacions de teatre, música i dansa, que van incrementar l'oferta habitual de la ciutat en aquests àmbits artístics. A part de les activitats destacades, cal mencionar les activitats promocionades i organitzades per l'Ajuntament de Barcelona, com van ser el certamen Biennal Jove Europea 89 i l'exposició *De la Revolució a la Perestroika: art soviètic de la Col·lecció Ludwig*.

Activitats destacades de l'any 1989:

PLANETA ESPORT

L'exposició, celebrada a l'antic mercat del Born, amb guió elaborat per Josep Ramoneda i Jorge Wagensberg, tenia l'objectiu d'apropar l'esport als ciutadans. Es va estructurar en una sèrie de mòduls, que es van agrupar en tres categories:

- Espais actius: presència especial de les proves interactives, on els visitants van poder comprovar les seves prestacions esportives en contrast amb els rècords mundials. Amb l'ajuda d'aparells mecànics i electrònics, qualsevol ciutadà podia córrer els 100 metres contra Ben Johnson o intentar superar el salt de Bob Beamon. Diàriament també es feien activitats esportives a l'espai anomenat *palestra*, amb assistència a demostracions, entrenaments i competicions d'atletes professionals, etc.
- Espais passius: muntatges audiovisuals per oferir seleccions d'imatges que mostraven les diverses vessants del fet esportiu. D'altra banda, també s'hi van exposar tot tipus d'objectes, i s'hi van mostrar els invents i les innovacions tècniques que han impulsat l'evolució de la pràctica esportiva.
- Espais de comunicació: la informació que facilitava l'exposició i la que generava la mateixa mostra es va difondre per diversos mitjans. A la premsa escrita, es va crear un butlletí setmanal en col·laboració amb *El Periódico*. Catalunya Ràdio, TVE i TV3 també van afavorir la difusió de les activitats.

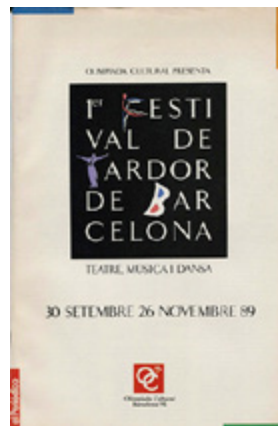
El disseny de l'espai es va encarregar a l'equip de Daniel Freixes. Per al muntatge a l'antic mercat del Born, calia una feina de condicionament prèvia per tal d'integrar-hi els diferents mòduls. També es va editar el llibre *Planeta esport*, que recollia, d'una banda, textos sobre la història, la ideologia, les finances, la comunicació, la medicina, la tècnica, la pràctica i la normativa en relació amb l'esport, i, de l'altra, vint-i-tres propostes plàstiques d'artistes joves a l'entorn del tema de l'esfera i l'anella. Un total de trenta-dos monitors van formar part de l'equip pedagògic, i també cal destacar l'aportació dels voluntaris olímpics.

Del 12 de maig al 23 de juliol del 1989, l'exposició va rebre la visita de 250.000 persones.

I FESTIVAL DE TARDOR

El 6 de juliol del 1989, l'Ajuntament de Barcelona, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i OCSA van signar un conveni pel qual es comprometien a celebrar uns festivals de tardor a Barcelona que acollissin, coordinessin i potenciesin l'oferta pública escènica que ja existia a la ciutat durant la tardor.

La proposta artística plantejada per a la primera edició es va elaborar sota la direcció de Mario Gas, amb la voluntat d'encetar una línia d'acció que es pogués aprofundir en les tardors successives. El programa es va focalitzar en tres línies: l'estrena d'espectacles nous (que afavorissin la creació nacional), una segona línia d'espectacles de qualitat ja estrenats, per donar-los a conèixer a la ciutat, i una tercera línia dedicada a creadors i dramaturgies poc coneguts de Catalunya. En l'àmbit musical, es va plantejar una proposta entre l'avantguarda i la tradició. El pròleg

✓ *PINOCHO*, ESTRENADA EL 17 D'OCTUBRE DE 1989, AL TEATRE REGINA.

del programa, en paraules de Mario Gas, feia una crida a la participació de tots els agents socials (ciutadans, crítics, professionals i institucions), per consolidar el Festival de Tardor i les seves successives edicions, amb una al·lusió a la seva frase final: "I volem que corri, rigui, jugui, camini...".⁷

El Festival es va inaugurar amb *Operette*, espectacle programat al Mercat de les Flors, del 30 de setembre al 3 d'octubre del 1989. Els actes i espectacles es van concentrar als següents espais: Moll d'Espanya (carpa situada al Moll de la Fusta), Mercat de les Flors, Teatre Romea, Teatre Malic, Teatre Regina, Teatreneu (on es va programar *Makinavaja, el último choriso*), Teatre Poliorama, Sala Beckett, Palau de la Música Catalana, Centre Cultural de la Caixa de Pensions i Centre Cultural Metropolità Tecla Sala (l'Hospitalet de Llobregat).

La Carpa Bardelona, a l'eix de les Rambles, i la carpa de la rambla de Santa Mònica van ser els nuclis de dinamització més importants, a part dels espais habituals. Entre els espectacles seleccionats per al programa del Bardelona van destacar les actuacions de Johnny Melville, Jango Edwards, Justin Casse, Gustave Parking, Leo Bassi o La Cubana.

La IV Biennal de Música Contemporània també es va emmarcar dins del programa del festival, així com altres activitats a la Filmoteca i altres mostres i exposicions.

Més de 100.000 espectadors van assistir al conjunt de totes les funcions programades al I Festival de Tardor.

BARCEWOMAD '89⁸

La primera edició del Festival de Músiques del Món, celebrat els dies 28, 29 i 30 de juliol al parc de la Ciutadella, va reunir diversos grups i artistes d'Europa, Àsia i Àfrica.

A l'entorn de l'eix d'aquest festival, una de les activitats va ser la col·laboració en el I Seminari Internacional de Flamenc Carmen Amaya, celebrat a Begur.

GEOFFREY ORYEMA EN UN >
MOMENT DE LA SEVA ACTUACIÓ
AL BARCEWOMAD '89.

SABIES QUE... L'artista irlandès Van Morrison, juntament amb la seva banda, va ser l'estrella del BarceWomad'89, festival en què va actuar el 30 de juliol al parc de la Ciutadella.

DONA I ESPORT

Cal destacar les jornades d'estudi i una exposició dedicada a la dona dins de la història de l'esport, organitzada pel Centre de Documentació de la Dona i l'Associació de Dones Joves amb la col·laboració d'OCSA. Es va celebrar al recinte de Transformadors, del 29 de novembre al 22 de desembre del 1989.

⁸ El nom del festival canvia al llarg dels anys, en funció del programa de cada edició; aquesta diferència en la nomenclatura queda reflectida, també, en les memòries oficials.

1990

2.2 PROGRAMA DE 1990

L'any 1990 es va anomenar l'Any de les Arts. Se'n va destacar el patrimoni cultural modernista de la ciutat i es van senyalar els edificis modernistes més singulars a través de rajoles identificadores que marcaven tot un circuit per als visitants. També va haver-hi una continuació amb el Festival de Tardor.

A part de les dues grans exposicions que giraven a l'entorn del modernisme, també va destacar l'exposició *Antiguitat/modernitat en l'art del segle XX*, organitzada juntament amb la Fundació Joan Miró.

Activitats destacades de l'any 1990:

EL QUADRAT D'OR

Es considera com el Quadrat d'Or l'àrea arquitectònica i patrimonial compresa al voltant del passeig de Gràcia, del carrer d'Aribau al passeig de Sant Joan, i des de les Rondes⁹ fins a la Diagonal. Una àrea lligada a l'època modernista.

El 1990, l'Olimpíada Cultural va organitzar una exposició a La Pedrera i va elaborar un catàleg sobre aquest espai arquitectònic anomenat *El Quadrat d'Or. Centre de la Barcelona modernista. La formació d'un espai urbà privilegiat*, amb l'objectiu de donar difusió i valorar els resultats arquitectònics del desplaçament que es va viure des de Ciutat Vella fins a aquesta àrea de l'Eixample ja des de la dècada dels seixanta del segle XIX. També es van voler protegir els espais urbans, els teixits i les obres d'arquitectura que són menys conegudes, però que donen caràcter a les diferents àrees de la ciutat.

⁹ Fa referència a les Rondes de l'Eixample i Ciutat Vella. No fa referència a la Ronda de Dalt i Ronda Litoral, construïdes en el context de transformació de la ciutat de Barcelona amb motiu dels Jocs Olímpics de 1992.

Es van explicar les etapes de formació del centre residencial burgès a la part central de la trama Cerdà, es van analitzar les successives transformacions d'aquest espai pròxim al passeig de Gràcia i es va vincular la consolidació d'aquest nucli com a centre de la ciutat a l'eclosió del modernisme arquitectònic. A l'exterior, es proposava la visita a un conjunt de cent-cinquanta edificis d'habitatges per mostrar la qualitat de les obres d'arquitectura i del paisatge urbà produïts durant aquella etapa de consolidació residencial burgesa, localitzada en el temps al voltant del 1900.

A l'espai de La Pedrera es va fer ús de plànols històrics inèdits i plànols de nova creació que mostraven l'evolució de diferents variables, acompanyats de materials fotogràfics i instal·lacions audiovisuals. La dinàmica participació dels monitors i guies va ser una de les claus de l'èxit de l'exposició.

L'arquitecte i historiador Albert Garcia Espuche va ser el comissari de l'exposició i l'encarregat d'escriure'n el catàleg, així com una guia anomenada *El Quadrat d'Or: 150 cases al centre de la Barcelona modernista*.

La potent campanya de comunicació de l'exposició es va veure reflectida en el gran nombre de visitants, 330.000, una xifra inusual en exposicions celebrades a Barcelona en aquella època. Cal tenir en compte que la mostra es va celebrar del 14 de juny al 30 de novembre de 1990, menys de mig any, a la Casa Milà.

Mesos abans de clausurar-la, les visites concertades es van saturar i es van rebre incomputables demandes de prorrogar l'exposició i convertir-la en permanent.

EL MODERNISME

Va ser l'exposició més gran sobre modernisme realitzada fins aquell període. S'hi van exposar aproximadament 500 peces, que ocupaven un espai de 2.500 m².

El principal objectiu de l'exposició va ser donar una visió global del moviment modernista per mostrar la seva importància dins la història de l'art i la cultura catalanes. La visió global comportava dos aspectes: una aproxima-

ció cronològica a llarg termini, que volia ressaltar el paper dels antecedents i de les conseqüències, i situar, per tant, l'aportació del modernisme en el fil conductor que transforma la cultura de Catalunya, i una aproximació temàtica oberta a tots els àmbits de la producció artística, que volia mostrar el paper d'art total del modernisme.

Les peces seleccionades van ser triades per representar les aportacions de camps molt diversos: pintura, escultura, arquitectura, mobiliari, joieria i arts industrials, entre d'altres. El muntatge va ser complex i va requerir la participació de més de 70 experts de les diverses matèries. L'exposició va anar acompanyada d'un catàleg.

L'exposició pretenia donar un impuls al Museu d'Art Modern (situat al parc de la Ciutadella), espai ideat per potenciar el modernisme i el seu estudi. Aprofitant l'exposició, es van restaurar tots els mobles i elements modernistes propietat del museu. Tot i l'esforç, només el 50 % de les peces exposades eren de la col·lecció del Museu d'Art Modern, i l'altre 50 % procedien de col·leccions privades.

Es van desenvolupar activitats paral·leles, com ara l'exposició *L'artista al seu taller*, les visites al Cercle del Liceu i els cicles de conferències "Literatura modernista: temes a debat", "Nou arquitectes modernistes", "La ciència i la tècnica a l'època modernista" i "La música en el modernisme".

Durant les 14 setmanes de durada de l'exposició *El modernisme*, van assistir-hi un total de 190.000 visitants.

SABIES QUE...

L'artista al seu taller. Fotografies de Francesc Serra va ser una exposició paral·lela a *El modernisme*, en la qual es recollia un conjunt de 68 fotografies d'artistes, la majoria modernistes, al seu taller o a l'aire lliure. Es va celebrar a l'Espai 1 del Palau de la Virreina, del 26 d'octubre al 16 de desembre del 1990, i la van visitar 10.000 persones.

II FESTIVAL DE TARDOR

Dirigit per Mario Gas, es va focalitzar en tres objectius definits: el primer, prioritzar l'estrena d'espectacles nous amb l'afavoriment de creacions de companyies catalanes (La Fura dels Baus o la Companyia Rosa Novell); en segon lloc, posar a l'abast del públic barceloní espectacles nacionals i internacionals de gran qualitat artística (com ara *La casa de nines* de la companyia Kungliga Dramatiska Teatern d'Estocolm), i, per últim, donar a conèixer grans mestres de l'escena desconeguts a Catalunya (Georges Tabouri). Dels espais que van acollir i celebrar espectacles del programa van destacar, entre d'altres, el Gran Teatre del Liceu, el Teatre Romea, el Teatre Victòria i el Palau de la Música.

Cal destacar les mostres Teatre de Butxaca i Teatre Infantil i Juvenil, i el Memorial Samuel Beckett. En dansa es van representar vuit produccions i, en el cas de la música, el programa es va dividir en tres apartats: Clàssics Contemporanis, BarceWOMAD (la primera edició no estava integrada al programa del Festival de Tardor) i Novíssims. En aquesta segona edició es va consolidar la Carpa Bardelona, situada a la Rambla, on van destacar artistes com Leo Bassi, Àngel Pavlovsky o Jango Edwards, entre d'altres.

L'edició del 1990 del BarceWOMAD es va celebrar al Teatre de l'Aliança, entre el 19 d'octubre i el 16 de novembre, i van actuar-hi artistes com Tabu Ley Rochereau, Ayub Ogada, Cheb Khaled, Amalgama, Burning Spear, The Jolly Boys, The Fall, 21 Japonesas, Salif Keita i Jah Wobble.

A mode de resum, durant el II Festival de Tardor es van fer 556 representacions amb una assistència de 228.476 persones, amb més d'un 75 % de l'aforament total dels espectacles.

^ JAUME ARAGALL. CONCERT DE CORS D'ÒPERA. GRAN TEATRE DEL LICEU, 28 DE SETEMBRE DE 1990.

BARCELONA, LA CIUTAT I EL 92

El 8 d'octubre del 1988 s'inaugurava al Dipòsit de les Aigües l'exposició *Barcelona, la ciutat i el 92*, una mostra exhaustiva de tots els projectes en curs, relacionats directament o indirectament amb l'organització dels Jocs Olímpics. L'exposició va tenir un èxit sense precedents, amb la visita de més de 350.000 persones.

Davant l'èxit de la primera edició i amb el lògic avançament de les obres, es va decidir fer-ne una reedició, que es va inaugurar el 21 de novembre del 1990 i va restar oberta fins al 10 de març del 1991¹⁰. L'exposició es va dur a terme en col·laboració amb Holding Olímpic Barcelona'92 (HOLSA), que presenta de manera sistemàtica i global el conjunt de projectes de renovació urbana que giren al voltant de la celebració dels Jocs Olímpics a la ciutat.

Es van desenvolupar set espais temàtics diferenciats: infraestructura viària, transport públic, medi ambient urbà, energia i telecomunicacions, promoció econòmica, equipaments culturals i instal·lacions esportives.

Un vídeo realitzat per Manuel Huerga, anomenat *Barcelona 1993. Viatge al futur*, tenia l'objectiu d'explicar els continguts de l'exposició mitjançant el suport audiovisual, a través d'un viatge imaginari per la Barcelona del futur.

També es va organitzar una exposició fotogràfica paral·lela titulada *Barcelona'90*, on es van exposar obres de diversos autors que recullen les transformacions urbanístiques i paisatgístiques de la ciutat durant els anys precedents.

¹⁰ Inicialment, la data de cloenda era el 10 de gener del 1991, però, davant de la demanda, es va ampliar dos mesos.

1991

2.3 PROGRAMA DE 1991

L'any 1991 es va declarar l'Any del Futur. S'hi van destacar les noves tendències en disseny que es donaven a la ciutat amb el projecte "Casa Barcelona". Va ser un any complex per a l'organització d'OCSA, tot i que es va crear un gran programa, en el qual destacava el III Festival de Tardor.

Cal recordar que l'organització tenia el punt de mira posat en l'any 1992, que culminava amb el gran Festival de les Arts dins del marc dels Jocs Olímpics. La programació de l'any 1991 va ser menys intensa que els anys precedents, sense una gran exposició central.

A la memòria de 1990 es ressalta la pretensió d'ampliar la col·laboració amb les subseus i la continuïtat de la reedició de l'exposició *Barcelona, la ciutat i el 92*.

Activitats destacades de l'any 1991:

CASA BARCELONA

< AUTORITATS EN UN MOMENT DE LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ CASA BARCELONA.

La finalitat d'aquest projecte era crear una unitat bàsica d'hàbitat humà que, a partir d'una línia nova de disseny industrial i mobiliari identificada amb la ciutat de Barcelona i els Jocs Olímpics de 1992, renovés culturalment els elements de la Casa i augmentés la qualitat de vida dels ciutadans.

La creació de cadascun dels objectes de les peces la duria a terme, en el seu moment, una sèrie d'empreses productores. Aquesta fase del projecte va comp-

tar amb l'ajut de l'IMPI (Institut de la Mitjana i Petita Indústria), que depenia del Ministeri d'Indústria i Energia.

Els comissaris del projecte van ser Juli Capella i Quim Larrea, encarregats de seleccionar els dissenyadors que haurien d'aportar els objectes de l'exposició. Cinc objectes de gran volum es van encarregar a dissenyadors guardonats amb el Premi Nacional de Disseny i trenta-tres objectes petits van ser confiats als dissenyadors més innovadors del país.¹¹

La mostra es va poder visitar del 18 de desembre del 1991 al 2 de febrer del 1992 a la Sala Marquès de Comillas de les Drassanes Reials de Barcelona. La mostra va esdevenir itinerant.

III FESTIVAL DE TARDOR

Per tal d'ajustar-se als 250 milions de pessetes del pressupost del III Festival de Tardor, se'n va reduir dràsticament la programació, així com les despeses relacionades amb la publicitat, la promoció i els sistemes de venda¹².

Amb l'obra *Comedias bárbaras* de Valle-Inclán es va obrir el III Festival de Tardor. Dirigida per Jorge Lavelli i amb María Casares com a actriu principal, es va celebrar al Mercat de les Flors. També va destacar *Macbeth!*, un espectacle de titelles, que es va poder veure al Teatre Poliorama.

L'organització del Festival va voler donar-li un caràcter mediterrani, en gran part gràcies a la participació de l'Institut Internacional del Teatre del Mediterrani i el concepte de "pau i violència", des de la referència puntual a la guerra dins de l'obra *Los Persas* fins a l'aventura més lúdica de la proposta d'Els Comediants

SABIES QUE... Bardelona va estrenar una nova carpa de fusta anomenada *Magic Mirrors*, d'estil modernista, amb miralls i vidrieres inspirats en l'art característic català de principis del segle XX.

¹¹ COOB'92, 1992: 352.

¹² Dades extretes del *Projecte de pressupost: III Festival de Tardor Barcelona 1991*, del 5 de març del 1991 (Arxiu Municipal Contemporani de l'Ajuntament de Barcelona).

< TRAGICOMEDIA DE DON CRISTÓBAL Y LA SEÑÁ ROSITA. CARPA BARCELONA, 22 D'OCTUBRE DE 1991.

(amb l'espectacle *Mediterrània. Horitzons de blau salat*), passant per la violència quotidiana recollida a *Yerma*, de Federico García Lorca.

La Carpa Bardelona va ser, novament, un dels focus actius del III Festival de Tardor. Situada al final de les Rambles, es va perllongar durant nou setmanes. Entre les novetats de l'any 1991 hi va haver el pagament de l'entrada a la carpa, amb una capacitat de 350 espectadors. L'1 d'octubre es va inaugurar amb diverses actuacions, entre les quals va destacar la de l'artista nord-americà Jango Edwards, que actuava per tercer any consecutiu al Bardelona. Altres artistes destacats que van actuar-hi van ser Cecilia Rossetto, Gila i la Gran Scena Opera, entre d'altres.

El BarceWOMAD de 1991 també es va encabir dins del programa del Festival de Tardor, tal com va passar l'any anterior. Novament, el Teatre de l'Aliança del Poblenou va acollir els catorze concerts de músiques del món, que es van celebrar entre el 4 d'octubre i el 22 de novembre del 1991. Van obrir el Festival els concerts de l'egipci Hossam Ramzy i els nord-americans Gil-Scott & The Amnesia Express. Els sons africans van tancar el Festival amb els concerts de Ray Lema i els Samba Mapangala & Orchestra Virunga.

El responsable del Festival va ser Mingus B. Fomentor, i els artistes participants a l'edició del 1991 van ser escollits per l'organització del Festival a Barcelona, deslligats dels artistes signats per WOMAD (promotor global) per fer les gires mundials.

< *BUBULUS SANCTUS*,
ESTRENADA EL 6
DE NOVEMBRE DE
1991 AL SANT
ANDREU TEATRE.

La V Mostra Catalana de Música Contemporània també va tenir la participació d'OCSA, amb diversos concerts celebrats al Palau de la Música, el Centre Cultural Caixa de Pensions i el Centre Cultural Calassanç, entre el 31 d'octubre i el 24 de novembre del 1991.

Els dies 1 i 2 de novembre del 1991 es va celebrar a l'Hotel Oriente de Barcelona el simposi "Teatre i festa", organitzat pel III Festival de Tardor juntament amb l'Institut Internacional del Teatre del Mediterrani, amb l'objectiu de promocionar iniciatives que propiciessin l'intercanvi teatral i cultural, i la solidaritat entre els pobles mediterranis. El simposi es va dividir en tres sessions que van girar a l'entorn del teatre mediterrani i català.

SYMPOSIUM ON THE CURRENT STATE AND PROSPECT
OF MATHEMATICS

Cal destacar la primera participació d'OCSA en l'organització d'un simposi científic, conjuntament amb l'Institut d'Estudis Catalans, la Universitat Autònoma de Barcelona i el Museu de la Ciència. Va comptar amb set personalitats mundials (guardonades amb la medalla Fields¹³) i 150 matemàtics.

El simposi es va celebrar a l'Institut d'Estudis Catalans del 13 al 18 de juny.

¹³ René Thom, Alain Connes, Stephen Smale, Vaughan Jones, Gerd Faltings, Serguei Novikov i Shing-Tung Yau.

1992

3. PROGRAMA DE 1992

El 2 de febrer del 1992 es va clausurar l'exposició *Casa Barcelona* i, només dos dies després, es presentava oficialment la seva darrera proposta d'activitats en roda de premsa celebrada al Palauet Albéniz. L'Olimpíada Cultural afrontava la recta final, després d'haver complert amb el compromís, adquirit el 1988, de potenciar el patrimoni artístic de la ciutat i de convertir-la, durant quatre anys, en un centre cultural de màxima atracció internacional, al voltant de l'organització i celebració dels Jocs Olímpics i Paralímpics de Barcelona 1992.

Les activitats de l'Olimpíada Cultural per a l'any olímpic es van dividir en tres programes: Barcelona Dos Mil Anys, Arts i Esports, i Festival Olímpic de les Arts.

3.1. BARCELONA: DOS MIL ANYS

Aquest programa va consistir en una sèrie de propostes per evocar el caràcter bimil·lenari de la ciutat. El valor testimonial dels seus carrers i places, la qualitat artística de les seves esglésies, la presència constant de les avantguardes i les apostes artístiques més atrevides, la seva sensibilitat i el compromís amb l'entorn. És la Barcelona creadora d'art que s'alimenta, des de fa 2.000 anys, d'energies pròpies i externes per produir obres sovint seductores i sorprenents.

Activitats del programa:

ITINERARIS DE CIUTAT

Activitat pensada per contribuir a la millor valoració del patrimoni artístic i històric de la ciutat de Barcelona. Continuant amb el precedent de l'exposició *El Quadrat d'Or* i les visites guiades pel centre de l'Eixample, aquesta activitat volia fomentar que la gent sortís a passejar pels carrers del centre històric de la ciutat, seguint els itineraris dissenyats per l'Olimpíada Cultural i el Museu d'Història de la Ciutat¹⁴.

¹⁴ Actual Museu d'Història de Barcelona (MUHBA).

L'eix vertebrador dels itineraris programats va ser la guia *Dotze passejades per la història de Barcelona*. Itineraris de Ciutat (de l'1 de juny al 9 d'agost de 1992) va ser organitzat per l'Olimpíada Cultural, la Generalitat de Catalunya i Bisbats de Catalunya, i patrocinat per la Fundació "la Caixa".

L'assistència a les diverses activitats va ser superior a 15.000 persones entre el Palau Reial, la Catedral i Santa Maria del Pi.

GRANS OBRES DEL MUSEU NACIONAL: DEL ROMÀNIC AL SEGLE XX

El Museu Nacional d'Art de Catalunya va presentar, en el transcurs del lliurament dels Premis Internacionals de Barcelona'92, l'exposició *Prefiguració del Museu Nacional d'Art de Catalunya*, que ofería diverses representacions dels fons artístics del museu per donar una imatge del projecte museogràfic des de l'art romànic fins al segle XX. Va ser una mostra prefigurativa del futur museu, en què s'utilitzaven les seves millors obres mestres d'art romànic, gòtic i modernista. Aprofitant aquesta mostra, el Museu Nacional va editar el seu primer catàleg d'obres i, en l'edició, hi van col·laborar l'Olimpíada Cultural i Lunwerg Editores.

Organitzada pel Patronat del Museu Nacional i l'Olimpíada Cultural, la mostra es va poder visitar a partir del juliol del 1992. L'assistència al Palau Nacional i les exposicions va arribar a gairebé 200.000 visitants.

CATALUNYA MEDIEVAL

Aquesta exposició, organitzada per la Generalitat de Catalunya amb la col·laboració de Bisbats de Catalunya i celebrada del 20 de maig al 9 d'agost del 1992, s'estructurava en tres àmbits, enllaçats per un eix cronològic:

- **Internacionalisme en la gènesi del Romanticisme català:** mostra celebrada a la Casa de la Pia Almoïna, que incidia en la tradició autòctona i la voluntat d'internacionalisme com a forma d'autoafirmació, que acabaren confluint en el període de plenitud del romànic, manifestació cultural decisiva en la gestació i el desenvolupament de la nació catalana.
- **El 1200, entre la tradició i la innovació:** mostra celebrada al Saló del Tinell que es va centrar en els factors polítics, socials i econòmics que incidiren en la gestació de l'art del 1200, moment en què es va produir la transició del romànic al gòtic.
- **Els Segles d'Or. Clients i promotors en el gòtic català:** es va commemorar el cinquè centenari de la mort del pintor Jaume Huguet, emmarcat en l'evolució de la pintura gòtica a Catalunya.

L'assistència total als tres esdeveniments va ser de 92.500 persones.

LES AVANTGUARDES A CATALUNYA

La mostra donava una visió panoràmica dels moviments artístics sorgits a Catalunya entre el 1906 (any de creació de les Galeries Dalmau i d'iniciació de les obres de construcció de La Pedrera) i el 1939 (amb un recull del cartellisme d'avantguarda generat per la Guerra Civil), i dels corrents introduïts pels artistes estrangers presents en el país en un moment tan convulsiu. La mostra incloïa obres de Miró, Dalí, Salvat-Papasseit, Picabia, J. V. Foix, Picasso, Duchamp i Mies van der Rohe, entre d'altres.

Organitzada per la Fundació Caixa de Catalunya i l'Olimpíada Cultural, es va poder visitar del 16 de juliol al 30 de setembre a La Pedrera. L'exposició va rebre 20.000 visitants.

TROPISMES. COL·LECCIÓ D'ART CONTEMPORANI. FUNDACIÓ "LA CAIXA"

Selecció de les millors peces de la Col·lecció d'Art Contemporani de la Fundació "la Caixa", iniciada el 1985, que inclou obres dels grups Dau al Set i El Paso, Op i Pop Art dels anys seixanta, i mostres dels corrents sorgits els anys setanta. De la dècada dels vuitanta incorporava el treball dels artistes estrangers més influents per als artistes espanyols.

Organitzada per la Fundació "la Caixa", l'Ajuntament de l'Hospitalet i l'Olimpíada Cultural, es va poder visitar al Centre Cultural Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat, del 10 de juliol al 18 d'agost del 1992. L'exposició va rebre 2.500 visitants.

CONFIGURACIONS URBANES

El barri de la Ribera i el Port Vell van ser dues zones on l'empremta de la configuració urbanística derivada dels Jocs Olímpics va influir més. Al passeig de la Barceloneta i al Moll d'Espanya es van concentrar les creacions d'un conjunt d'escultors de prestigi internacional com Jaume Plensa, Lothar Baumgarten i Ulrich Rückriem, entre d'altres. L'espai es va obrir a partir del 21 de juliol del 1992.

ESCULTURA *L'ESTEL FERIT*, DE REBECCA > HORN, DURANT LA SEVA CONSTRUCCIÓ.

LA CIUTAT RENOVADA

Aquesta activitat tenia l'objectiu de reflectir la profunda transformació urbanística, econòmica, cultural i arquitectònica de la ciutat. L'espai que va englobar tota aquesta idea va ser el Pavelló de la República, a la zona d'Horta-Guinardó, reproducció de l'edifici que l'arquitecte Josep Lluís Sert va construir a l'Exposició de París del 1937, per encàrrec de la República Espanyola, on es va exposar per primera vegada el *Guernica* de Picasso.

Va ser organitzat per HOLSA amb la col·laboració de l'Olimpíada Cultural, i es va poder visitar a partir de juliol del 1992. L'exposició va rebre la visita de més de 20.000 persones.

ESTIMADA TERRA

En aquesta exposició referent sobre el medi ambient, el visitant podia fer un viatge guiat al planeta Terra i rebre, durant el recorregut, informació àmplia sobre el funcionament dels éssers vius i els condicionaments ambientals de la vida, així com una descripció de cadascun dels paisatges que es troben al planeta.

Va ser organitzada per l'Olimpíada Cultural amb el patrocini de Repsol, al Dipòsit de les Aigües del carrer Wellington. Els visitants van poder viure l'experiència del 15 de maig al 9 d'agost del 1992. Va rebre la visita de 102.000 persones.

QUINZE ARTISTES CONTEMPORANIS

Mostra d'art amb l'objectiu de difondre l'entramat de galeries d'art i associacions privades dedicades a les avantguardes. Per iniciativa de l'Associació Art Barcelona, tretze galeries del centre històric de Barcelona van presentar les obres de quinze artistes contemporanis.

La mostra es va celebrar de l'11 de juny al 10 d'agost del 1992.

3.2. ARTS I ESPORTS

La celebració dels Jocs Olímpics es va aprofitar per explorar, mitjançant una sèrie d'exposicions i activitats, un terreny poc freqüentat des de les instàncies culturals: el de l'encontre entre l'art i l'esport. Aquest encontre va anar des de l'art clàssic, mirall dels Jocs Olímpics de l'antiguitat, fins a l'art més contemporani.

L'ESPORT A LA GRÈCIA ANTIGA: LA GÈNESI DE L'OLIMPISME

Mostra de més de dues-centes obres originals d'art hel·lènic, organitzada pel Seminari d'Arqueologia de Grècia Antiga de la Universitat de Gant (Bèlgica).

Es va celebrar al Centre Cultural de la Fundació "la Caixa", també coordinada per la Fundació "la Caixa" i Olimpíada Cultural, i es va poder visitar del 13 de maig al 9 d'agost. La mostra va rebre la visita de gairebé 29.000 persones.

FESTIVAL D'ESPORTS AUTÒCTONS

Exhibicions de modalitats esportives pròpies de les comunitats autònomes d'Espanya, tot donant també presència a aquestes comunitats dins dels Jocs Olímpics. Es va fer una mostra de les següents modalitats esportives: traineres i llaguts catalans, bitlles, llançament de barra aragonesa i castellana, lluita, esports rurals bascos i pilota valenciana.

Es va celebrar al Port de Barcelona, al Parc de Can Dragó i al carrer del Topazi, durant els dies 4 i 5 de juliol del 1992. Va ser patrocinat pel Consell Superior d'Esports (CSD), *El Periódico de Catalunya* i el diari *Sport*. Un total de 10.000 persones van assistir a les diferents exhibicions.

EL DISSENY OLÍMPIC

Exhibició de la política d'imatge que es va a dur a terme durant l'organització dels Jocs Olímpics, una imatge trencadora respecte als anteriors Jocs. Es va poder visitar a la Sala Marqués de Comillas de les Drassanes Reials de Barcelona.

Va ser patrocinada per Apple Computer i es va poder visitar del 15 de juliol al 9 d'agost. Va rebre la visita de 17.000 persones.

X BIENNAL INTERNACIONAL DE L'ESPORT EN LES BELLES ARTS

Exposició d'arts plàstiques de temàtica esportiva, en què es van mostrar pintures i escultures d'artistes prestigiosos en les quals es reflectia l'activitat esportiva des de qualsevol vessant. Es van exposar obres originals inèdites, encarregades expressament o adquirides pel Consell Superior d'Esports.

L'exposició es va poder visitar al Centre Cultural Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat, del 28 de juliol al 15 de setembre, i va rebre la visita de 1.130 persones.

ART I ESPORT A CATALUNYA

En aquesta activitat es mostrava l'esport com a motiu d'inspiració dels artistes catalans, reflectit a les seves pintures, fotografies i cartellisme, en obres com ara *Ramon Casas i Pere Romeu en un tàndem* (Ramon Casas), *Atleta còsmic* (Salvador Dalí) i altres peces de Gargallo, Picasso, Miró, Subirachs, Tàpies, Guinovart, Ràfols-Casamada, Montserrat Gudiol, Clavé, Alumà i Barceló, entre d'altres. El jardí del Palau Robert també es va omplir d'instal·lacions i escultures dels darrers artistes catalans que incloïen l'esport entre els temes de la seva obra.

La mostra es va poder visitar al Palau Robert, del 16 de juliol al 20 de setembre, i va rebre 10.200 persones.

LES PLUSMARQUES DE L'EVOLUCIÓ

Exposició al voltant de la idea de plusmarca com a límit de les prestacions humanes en cadascun dels moments de la nostra evolució biològica. La mostra consta de mòduls interactius que incideixen en l'autèntica dimensió dels rècords i les plusmarques, la influència dels elements culturals i els nous materials en l'evolució de les marques d'aquella època.

L'exposició es va poder visitar al Museu de la Ciència i va ser organitzada per la Fundació "la Caixa". Va obrir les portes del 24 de juliol al 30 de desembre.

ESPORT CATALÀ

L'exposició *Esport Català* va incidir en la relació de Catalunya amb l'olimpisme i en el caràcter pioner del país pel que fa a la incorporació de nous esports. Va tenir referències de les grans competicions esportives que s'han organitzat a Catalunya, i va remarcar l'arrelament i la popularitat al nostre país d'esports no olímpics, com el cas de l'excursionisme i l'escalada.

L'exposició va ser organitzada per la Generalitat de Catalunya i es va poder visitar amb entrada lliure a la Gran Via de les Corts Catalanes del 14 de juliol al 20 de setembre del 1992.

ELS ORÍGENS DE L'ESPORT A ESPANYA

Recull històric de la fotografia esportiva espanyola a partir de la qual es va reconstruir gràficament l'evolució de l'esport nacional i les seves interrelacions amb la realitat política, econòmica i social de cada moment. També es van exposar diverses publicacions esportives d'especial significació històrica i relíquies relacionades amb l'esport.

Es va poder visitar a l'antic mercat del Born, del 20 de juliol al 9 d'agost del 1992, i va ser organitzada pel CSD i l'Associació d'Esports Olímpics (ADO). En els dies que va romandre oberta, va rebre la visita de 1.500 persones.

EXPOSICIÓ HANS ERNI

Exposició d'obres del prestigiós artista suís dedicada a la temàtica esportiva. Aprofitant la inauguració, se li va fer entrega de la Medalla d'Or de les Arts del Comitè Olímpic Internacional.¹⁵

L'exposició es va poder visitar a la Sala Sant Jaume del Centre Cultural de la Fundació "la Caixa", del 17 de juliol al 23 d'agost del 1992. Va rebre la visita de 9.580 persones.

SABIES QUE...

Hans Erni, artista suís nascut a Lucerna, va participar als Jocs Olímpics de Londres 1948 en les competicions d'art.

OLYMPILEX '92

Va ser la cinquena edició de l'Exposició Mundial de Filatèlia Olímpica i Esportiva. La primera edició, per iniciativa de Joan Antoni Samaranch, va tenir lloc a Lausana el 1985.

Es va poder visitar a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat de Barcelona del 29 de juliol al 6 d'agost del 1992. Va ser organitzada per la Federación Española de Sociedades Filatélicas, l'Asociación Nacional de Empresarios de Filatelia i l'Olimpiada Cultural.

¹⁵ Programa oficial de l'Olimpiada Cultural Barcelona'92, 1992: pàg. 23.

PROGRAMA CULTURAL DE LES SUBSEUS OLÍMPIQUES

Les subseus olímpiques també van celebrar l'Olimpiada Cultural dels Jocs Olímpics amb diverses activitats relacionades amb la música, la dansa i les arts escèniques, i van omplir els carrers d'aquestes ciutats d'espectacles per als seus ciutadans.

Badalona, Banyoles, Castelldefels, Granollers, l'Hospitalet de Llobregat, Mollet del Vallès, Reus, Sabadell, Sant Sadurní d'Noya, Saragossa, la Seu d'Urgell, Terrassa, València, Vic i Viladecans van poder viure la màgia de l'Olimpiada Cultural amb activitats descentralitzades al llarg del primers mesos del 1992.

3.3. FESTIVAL OLÍMPIC DE LES ARTS (FOA)

El Festival Olímpic de les Arts té els antecedents en les tres edicions del Festival de Tardor celebrades durant l'Olimpiada Cultural (1989, 1990 i 1991). Mario Gas va escriure el pròleg del programa oficial i va destacar en les seves paraules: "Una manifestació oberta, rigorosa i amb una àmplia gama de propostes dirigides a públics diversos. Primordialment als barcelonesos, però també a tots els qui arribin a la nostra ciutat per gaudir d'un gran estiu esportiu i cultural [...], un festival concebut, no com a subsidiari o excusa d'una gran trobada, sinó com el seu complement i company"¹⁶.

Es va crear un Consell d'Honor per al FOA, presidit per Sa Majestat la Reina Sofia i format pels il·lustres següents: Juana de Aizpuru, Plácido Arango, Daniel Barenboim, Anthony Caro, Josep Carreras, Marta Casals Istomin, Josep Maria Castellet, Camilo José Cela, Eduardo Chillida, François Daulte, Andrew Dempsey, Pere Duran Farell, Núria Espert, Robert Fitzpatrick, Josep Maria Flotats, Carmen Giménez, Joan Guitart, Barbara Hendricks, Robert Hughes, Quincy Jones, Jack Lang, Peter Ludwig, Adolfo Marsillach, Renato Nicolini, Jacques Oudot, Lluís Pasqual, Octavio Paz, Xavier Rubert de Ventós, Jorge Semprún, Jordi Solé Tura, Antoni Tàpies i Carlo Tognoli.

El programa del FOA va ser molt extens. A continuació es presenta un resum informatiu general dels principals espectacles i esdeveniments:

¹⁶ Programa oficial de l'Olimpiada Cultural Barcelona'92, 1992: pàg. 26.

- *Flor de Nit* i *El temps i els Conway* van ser les dues primeres representacions del FOA, l'abril del 1992. Es van representar en teatres del Paral·lel.
- El FOA va tenir més de 200 espectacles i 500 representacions de teatre, dansa, música, òpera, varietats i espectacles de carrer. Van assistir-hi més de 450.000 persones.
- Participants: Grec'92, Gran Teatre del Liceu (amb les actuacions destacades del Ballet Líric Nacional, Jaume Aragall o Victòria dels Àngels), Fundació "la Caixa" (festivals de música antiga i flamenc, Joventuts Musicals, etc.) i el Palau de Cent, entre d'altres.
- Companyies més destacades: Els Joglars, La Cubana, Els Comediants, Dagoll Dagom, Vol Ras, El Tricicle, Gelabert-Azzopardi i Nats Nus Dansa, entre d'altres.

SABIES QUE... El Tricicle hi va participar amb l'obra *Slàstic*, al Teatre Tivoli, representada entre el 23 de juliol i el 8 d'agost. El trio còmic barceloní va participar en una recordada *performance* a la cerimònia de clausura dels Jocs Olímpics de Barcelona, el 9 d'agost del 1992.

- Alguns dels actors més destacats que van participar en els espectacles van ser Fernando Fernán Gómez, Bibi Andersson, Bernhard Minetti, Alfredo Alcón, Ute Lemper, Genèvieve Page, Núria Espert, Lluís Homar i Irene Papas, entre d'altres. Va destacar l'espectacle *Una nit amb...*, en què van participar alguns dels actors esmentats.

SABIES QUE... Núria Espert va dirigir *Medea*, d'Eurípides, dins del programa Grec'92. L'actriu grega Irene Papas en va ser la protagonista, i en l'obra hi van intervenir grans professionals, com ara Ezio Frigerio a l'escenografia i Vangelis a la música.

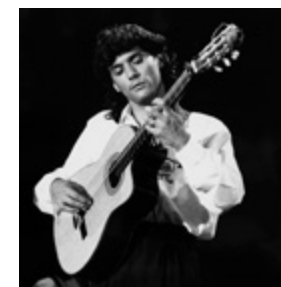
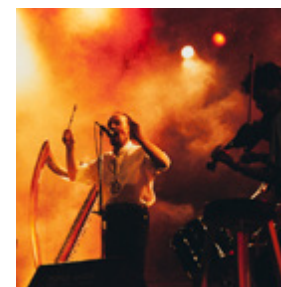
- Pel que fa als músics, els concerts més destacats van ser: d'artistes internacionals, els de Frank Sinatra, Van Morrison (Poble Espanyol), Celia Cruz (Poble Espanyol), B. B. King (Poble Espanyol) i Elton John (Mini Estadi), i dels locals van destacar els de Joan Manuel Serrat (La Monumental), SAU (La Monumental), Jordi Savall (església de Santa Maria del Mar) i Maria del Mar Bonet (plaça del Rei). Les actuacions s'encabien dins de diferents programes musicals del Festival Olímpic de les Arts.

SABIES QUE... El 3 de juny del 1992, Frank Sinatra, *la Veu*, va omplir el Palau Sant Jordi. Increïblement, als 76 anys d'edat, era la primera vegada que l'artista nord-americà actuava a Barcelona.

- Bardelona: conjunt d'espectacles de varietats i teatre celebrats a l'aire lliure al parc de la Ciutadella i que va tenir lloc durant els quatre anys de l'Olimpíada Cultural. Van començar el 17 de juliol i van acabar el 9 d'agost del 1992. Els espectacles començaven a les 22 hores i s'allargaven fins a la matinada.
- WOMAD: festival de músiques del món, que va arribar a la quarta edició. Es va celebrar al parc de la Ciutadella, entre el 24 de juliol i el 2 d'agost, en sis sessions diferents. Es va obrir el festival amb els concerts de Grupo Olodum (Brasil), Hassan Hakmoun and Zahar (Marroc/Estats Units) i Jin Long Ensemble (Xina). El diumenge 2 d'agost es va tancar amb els concerts de Brand New Heavies (Gran Bretanya), Terem Quartet (Rússia) i Musicians of the Nile (Egipte). També hi van participar artistes i bandes d'Escòcia, l'Índia, Zaire, Kènia, Romania, Colòmbia, Turkmenistan, Benín i Bèlgica.
- XV Festival de Música Antiga de Barcelona: deu concerts celebrats a la basílica parroquial de Santa Maria del Pi, entre el 28 d'abril i el 28 de maig, i amb la col·laboració de la Fundació "la Caixa".
- El festival Grec'92: programa de teatre i música que va tenir una important participació als carrers i indrets destacats de Barcelona. Per exemple, a part dels espectacles programats al Teatre Grec i al Poble

Espanyol¹⁷, es van organitzar espectacles a la platja o al parc de la Ciutadella, entre d'altres.

Les dades oficials publicades per OCSA respecte a l'assistència del Festival Olímpic de les Arts van ser de 461.681 espectadors. El nombre d'espectadors desglossats són els següents: teatre (187.189), *Una nit amb...* (3.682), Ciutadella-Bardelona (39.617), dansa (17.373), música (77.978), espectacles al carrer (20.600), Grec'92 (65.242) i espectacles al carrer Grec'92 (50.000).

ALGUNS DELS ARTISTES QUE VAN ACTUAR AL PROGRAMA DEL GREC'92, A L'ESCENARI DEL POBLE ESPANYOL.

17 Van destacar els concerts de Presuntos Implicados, B. B. King, Ketama, Michel Camilo, Paquito D'Rivera, Arturo Sandoval, etc.

4. ALTRES ACTIVITATS

Dins del projecte Olimpíada Cultural va haver-hi activitats que es van iniciar al programa del 1989 i que es van allargar durant els quatre anys de l'Olimpíada.

4.1. SENYALITZACIÓ HISTÒRICA

Projecte amb l'objectiu de posar en relleu la importància que tenen, en la memòria cultural col·lectiva de la ciutat, determinats fets, obres i personalitats destacades. El projecte es va concretar en una senyalització convertida en punt d'informació, a través d'una placa.

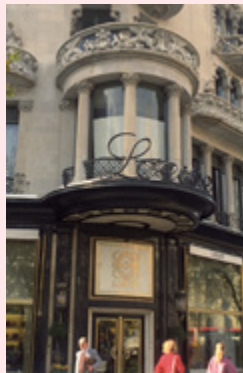
Les línies d'actuació passaven per edificis, personatges i fets, en col·laboració amb la Unitat de Protecció del Patrimoni Monumental i Històric de l'Institut Municipal d'Història.

El projecte va ser assessorat per Josep M. Carandell, Josep M. Huertas Claveria i Lluís Permanyer. Les plaques van ser dissenyades per André Ricard i Yves Zimmermann.

La primera fase de la campanya es va centrar en els monuments històrics i en els edificis més destacats de la ciutat de Barcelona. S'hi van senyalitzar un total de setanta-tres edificis. L'any 1991 es van instal·lar cinquanta-una plaques i, l'any següent, seixanta-cinc, que destacaven personatges històrics com Enric Morera, Jaume Vidal Alcover o Maria Aurèlia Capmany.

SABIES QUE...

El 9 de maig del 1991 es va col·locar oficialment la primera placa, a la casa Lleó Morera, ubicada al passeig de Gràcia i obra de Lluís Domènech i Montaner.

4.2. CRÒNICA CINEMATogrÀFICA

Relat cinematogràfic dels esdeveniments que va protagonitzar l'Olimpíada en relació amb la ciutat i la societat que l'impulsa. Recollia les imatges de la transformació operada a la ciutat des que es va proclamar com a ciutat olímpica fins a la celebració dels Jocs Olímpics.

Va consistir en tres produccions de trenta minuts que recopilaven la transformació de Barcelona durant els anys de l'Olimpíada. Es van recollir més de 21.000 metres de pel·lícula de 35 mm, equivalents a gairebé catorze hores de metratge.

Va ser organitzat per l'Olimpíada Cultural amb la col·laboració de l'Institut del Cinema Català.

4.3. PREMIS INTERNACIONALS BARCELONA'92

Ideats amb la voluntat d'honorar, durant els Jocs Olímpics, les trajectòries individuals més rellevants en el món de la cultura i les arts. Cadascun dels premis rebia el nom d'una personalitat catalana: Antoni Gaudí (arquitectura i urbanisme), Pau Casals (música), Joan Miró (arts plàstiques), Narcís Monturiol (innovació tecnològica), El Brusi (periodisme i comunicació) i Joan Antoni Samaranch (esport i olimpisme).

Aquests premis ja es van anunciar a l'informe de la candidatura de Barcelona per als Jocs Olímpics del 1992, amb la selecció de disciplines que no concorrien a la convocatòria dels Premis Nobel. La designació dels premis abraçava els treballs realitzats en el període comprès entre el 8 d'octubre del 1988 i el 31 de març del 1992. El 1991 se'n van convocar les bases.

El premi consistia en un diploma, una reproducció de *Dona i ocell* de Joan Miró i una dotació econòmica de cinc milions de pessetes. La gala d'entrega es va celebrar el 27 de juliol del 1992 a la Sala Oval del Palau Nacional. L'acte va estar presidit pels reis d'Espanya.

PREMI	JURAT	GUANYADOR/S
Antoni Gaudí	Dr. Josep Lluís Mateo	Rem Koolhaas
Pau Casals	Dra. Montserrat Albet	Victòria dels Àngels
Joan Miró	Dr. Josep Corredor-Matheos	Siah Armajani ¹⁸
Narcís Monturiol	Dr. Miquel Barceló	J. Amat, A. Casals, A. Oliveres i R. Villa ¹⁹
El Brusi	Dr. Miquel de Moragas	Robert Hugues
Joan Antoni Samaranch	Dr. Conrado Durántez	Exposició <i>Ciencia y Deporte</i> ²⁰

Així, el Premi Antoni Gaudí d'arquitectura i urbanisme va ser concedit a Rem Koolhaas per la seva actitud i esforç en reflectir i donar forma als canvis en l'habitatge unifamiliar a París com a laboratori d'idees.

El Premi Pau Casals de música es va atorgar a la soprano Victòria dels Àngels, tant per la seva excepcional carrera artística com per la seva trajectòria personal.

El Premi Joan Miró d'arts plàstiques es va concedir a Siah Armajani per *Irene Hixon Whitney Bridge*, del 1988, per l'originalitat i la nova interpretació espacial d'una obra que té, alhora, un valor funcional i simbòlic, i que s'integra en l'espai públic on se situa.

El jurat del Premi Narcís Monturiol d'innovació tecnològica va decidir atorgar el guardó a l'equip de recerca del Departament d'Enginyeria de Sistemes,

¹⁸ Siah Armajani va guanyar el Premi per l'obra *Irene Hixon Whitney Bridge*.

¹⁹ Membres de l'equip de recerca del Departament d'Enginyeria de Sistemes Automàtica i Informàtica Industrial de la Universitat Politècnica de Catalunya.

²⁰ Realitzada pel Centre Universitari de Comunicació de la Ciència i la Direcció General d'Activitats Esportives i Recreatives de la Universidad Autónoma de México.

Automàtica i Informàtica Industrial de la Universitat Politècnica de Catalunya, format per J. Amat, A. Casals, A. Oliveres i R. Villa, pel seu braç artificial per a tetraplègics, per la gran innovació tecnològica que representa al servei de les necessitats humanes.

El Premi Joan Antoni Samaranch d'esport i olimpisme es va atorgar al Centre Universitari de Comunicació de la Ciència i a la Direcció General d'Activitats Esportives i Recreatives de la Universidad Nacional Autónoma de México per l'exposició *Ciencia y Deporte*, perquè va ser exemple de contribució a la promoció, formació i ciència de l'exercici físic que serveix com a model per a tots els pobles.

Finalment, el Premi El Brusi de periodisme i comunicació va ser concedit a Robert Hughes, tant per la seva activitat en els mitjans de comunicació com pel seu llibre *Barcelona*. Aquest llibre va satisfer les expectatives d'un públic multicultural en el context de la Barcelona del 92, pel seu valor documental, la seva prosa excepcional i la conveniència de vincular la història social i política a l'arquitectura i les arts de la cultura rica i complexa de Barcelona i Catalunya.

SABIES QUE...

Robert Hughes, escriptor i crític d'art, guardonat amb el Premi El Brusi, va declarar en el seu discurs d'agraïment: "Mai no he vist una ciutat transformar-se com aquesta, amb tanta intel·ligència i amb un entusiasme tan contagiós".

5. ELS PROTAGONISTES

El conseller delegat d'OCSA va ser Josep Subirós (fins al 1991, quan va presentar la seva dimissió, que Pasqual Maragall no va acceptar) i la directora executiva, Margarita Obiols.

A l'estructura de l'any 1992, Romà Cuyàs es va convertir en vicepresident, va liderar el gran repte del programa del 1992 i va fer front als problemes econòmics per executar-lo. Mario Gas va ser el director del Festival Olímpic de les Arts, així com de les edicions precedents del Festival de Tardor. Els primers anys d'OCSA, Albert García Espuche va ser el cap del Departament d'Exposicions i comissari de les mostres més importants (*El modernisme* i *El Quadrat d'Or*).

Les seues d'Olimpíada Cultural estaven ubicades al Palau de la Virreina (la Rambla, núm. 99) i al carrer de la Diputació, núm. 250.

ORGANIGRAMA DE LA PLANTILLA DE 1992

VICE-PRESIDENT	Romà Cuyàs
DIRECTORA GENERAL	Margarita Obiols
DIRECTORA ADMINISTRATIVA	Marisa Sindreu

ADMINISTRACIÓ I RECURSOS HUMANS	
Eduard Garcia	
Alicia Torres	
Clara Balcells	
Rosa Rosal	
Miquel Alonso	
Vicenç Queixalós	
Merxe Cisteró	
Miquel Izquierdo	
Maria Legido	

FESTIVAL OLÍMPIC DE LES ARTS (FOA)	
DIRECTOR	Mario Gas
José Antonio Gutiérrez	
Biel Moll	
Queca Hosta	
Lluís Beltran	
Fina Pla	
Montse Majench	
Núria Lomas	
Berta Sureda	
Pilar Gálvez	
Pilar Villanueva	
Sara Peralta	
Begoña Barrena	
Sònia Balcells	
Laura Rovira	
Mercè Illa	
Oliva Cuesta	
Moll, Aldàs i Vila	
(Producció musical)	
Espais escènics Barcelona, S.L.	

EXPOSICIONS
Rosa Carvajal
Anna Casas
Tere Anglès
Alfonso Bayard
Marcel Duch
Dolors Graells
Jordi Lloró
Sergi Malagarriga
Oriol Muñoz
Manuel Nadal
Lourdes Sañudo

PUBLICITAT I COMERCIAL
Olga Vilanova
Lali Sabartés
Alex Fernández de Castro

INFORMACIÓ I PREMSA
Manuel Forasté
Neus Purtí
Natàlia Izard
Erik Tarrés
Helena Oliván
Marta Pérez

INFRAESTRUCTURA I LOGÍSTICA
Francesc Freixa
Ignasi Borbonet
Lucía Peregrín

PROGRAMES VILA OLÍMPICA
Antoni Civit
Josep M. Jané

RELACIONS EXTERNES
Rosa M. Carrasco
Lídia Bayona

RELACIONS PÚBLIQUES
Teresa Pérez
Teresa Reyes
Júlia Lorenz
Anna Ullibarri
Lali Font
Maira Costa
Olga Gómez
Pol Izquierdo
Karl Morin
Anna Torner

SECRETARIA DE DIRECCIÓ
Teresa Dalmau
Carmen Alba

IMATGE
José Pérez Freijo
Antonio Lajusticia
Oriol Niubó
Bernardino Cabero

Evolució de la plantilla d'OCSA²¹

1989	1990	1991	1992
20	34	*	71

*Com que no hi ha memòria oficial d'OCSA de l'any 1991, no disposem de dades oficials.

6. EL LLEGAT

Miquel de Moragas, en el seu estudi *La Olimpiada Cultural de Barcelona en 1992. Luces y sombras. Lecciones para el futuro*, parla d'un èxit global de l'Olimpiada Cultural, però amb llums i ombres degut al difícil encaix d'un programa complex dins del focus central de l'organització. El finançament d'OCSA va ser complicat tenint en compte l'ambiciós programa de quatre anys. Les idees inicials de trobar socis específics per al programa cultural no van arribar, i va ser el COOB'92 qui va fer front gairebé a la totalitat del seu finançament.

Retornant al pròleg de Mario Gas, al programa oficial de l'Olimpiada Cultural, hi va escriure que el Festival Olímpic de les Arts havia de servir per ajudar a continuar creant temperatura i atmosfera escènica més enllà d'aquests moments concrets, tenint com a pilars fonamentals els creadors, ja que són els qui possibiliten la pervivència de les arts escèniques. Un dels objectius inicials de l'Olimpiada Cultural va ser que el Festival de Tardor i el Festival de les Arts tinguessin continuïtat una vegada finalitzat el període olímpic. Aquest objectiu no es va complir.

La idea inicial i que es va executar durant tota l'Olimpiada Cultural era invertir en el programa cultural, no en infraestructures culturals, en part, justificat pel pressupost ajustadíssim amb el qual comptava OCSA. L'èxit que va tenir l'Olimpiada Cultural es va materialitzar posteriorment en un seguit d'instal·lacions culturals com són el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) o el El Born. Centre de Cultura i Memòria, entre d'altres.

21 Dades extretes de les memòries oficials d'OCSA dels anys 1989, 1990 i 1992.

D'altra banda, en paraules de Margarita Obiols, un dels llegats més importants de l'Olimpiada Cultural va ser OCSA com a escola de gestors culturals, una tradició que no existia anteriorment i que va propiciar que el personal d'OCSA entrés dins de les estructures de gestió cultural. Un talent preexistent i que el projecte olímpic va fer germinar.

EL PROJECTE "THE CULTURAL LEGACY: BARCELONA'92 TO ATLANTA'96, PUBLIC ARTS PROJECT"

Per tal d'aprofitar l'embranchida cultural dels Jocs Olímpics de Barcelona, un grup d'escultors catalans va decidir fer una proposta aprofitant la germanor existent entre Barcelona i Atlanta, amb la idea d'establir un pont cultural entre ambdues ciutats olímpiques a través de l'escultura, liderada pels alcaldes de les dues ciutats.²² Sis escultures "catalanes" van exposar-se a la ciutat d'Atlanta. Els artistes escollits van ser Manuel Álvarez, Elisa Arimany, Joan Gardy Artigas, Enric Pladevall, Robert Llimós i Xavier Medina.

El programa "Espais Públics de la Corporació pel Desenvolupament Olímpic a Atlanta" (Public Spaces Program of the Corporation for Olympic Development in Atlanta, CODA) tenia l'objectiu de deixar un llegat de naturalesa cívica i crear espais per a l'oci a l'entorn de l'Anella Olímpica, amb 55 obres d'art públic.²³

7. VALORACIÓ

Han passat 30 anys des de la finalització dels programes que es van incloure com a Olimpiada Cultural. Com ja s'ha mencionat en els apartats inicials, l'Olimpiada Cultural de Barcelona va suposar un canvi fins al moment en els programes culturals olímpics que s'havien desenvolupat prèviament. L'ambiciós projecte reflectit a la candidatura de la ciutat, tot i tenir llums i ombres, va posar la ciutat de Barcelona en el mapa cultural internacional.

22 Borràs, 1996: 11.

23 Borràs, 1996: 30-31.

L'Olimpíada Cultural va servir per ensenyar als barcelonins i a la resta del món, cap a on anaven la ciutat i el seu desenvolupament cap al segle XXI. Això es va escenificar a través d'exposicions com la de *Barcelona, la ciutat i el 92*. Però també va servir per reivindicar el seu passat artístic i d'esplendor social i cultural com va ser l'època modernista (*El Quadrat d'Or, El Modernisme*, etc.).

Si ens centrem en el FOA, cal reivindicar la multiculturalitat que va tenir el seu programa, sense dubte, un encert per part de l'organització. Aquest marcat sentit multicultural, anava en sintonia amb el caràcter de la ciutat de Barcelona. Si vas ser un dels afortunats que van viure la Barcelona olímpica durant aquell estiu del 1992, podies gaudir d'una oferta cultural i d'espectacles que comprenia des de les músiques del món amb el WOMAD fins al caràcter "latino" representat amb la Nit de la Salsa, o les diferents manifestacions artístiques i avantguardes provinents d'arreu d'Europa. Una riquesa artística i cultural sense precedents a altres Festivals de les Arts Olímpiques. Tot i l'ambició del programa general inicial, no se'n pot discutir la qualitat.

El fet que l'Olimpíada Cultural es desvinculés del nucli principal de l'organització dels Jocs Olímpics va suposar un impuls cultural per a la ciutat. Durant els quatre anys de durada, l'opinió pública es va centrar principalment en el desenvolupament de les obres i infraestructures relacionades amb els Jocs. En canvi, tenir tot un programa cultural durant aquests quatre anys va proporcionar als barcelonins i barcelonines, així com als ciutadans catalans en general, la possibilitat de veure una extensió de l'oferta cultural habitual i amb més qualitat, amb la participació dels millors artistes mundials en les diverses branques artístiques.

I no tan sols això, sinó que aquestes activitats culturals es van vincular amb un gran esdeveniment que culminaria amb la celebració dels Jocs Olímpics. S'anava creant un caldo de cultiu que feia tenir la ciutat alerta i aproximada al gran esdeveniment, juntament amb les activitats i els programes impulsats pel mateix COOB'92.

La complexitat de l'Olimpíada Cultural va servir perquè Barcelona entrés en l'escena cultural internacional, gràcies al seu potencial previ, que va madurar durant els quatre anys olímpics. Tot un èxit per a la ciutat, la ciutadania i la seva cultura.

RESUM DE LES CLAUS DE L'ÈXIT DE L'OLIMPIADA CULTURAL

- Primera vegada que una ciutat olímpica realitzava un programa cultural de quatre anys (Olimpíada Cultural), i que es plantejava en el dossier de candidatura.
- Recuperació de la tradició i el moviment modernista, focalitzat en les exposicions *El Quadrat d'Or* i *El Modernisme*. Un moviment que va ser un esclat d'orgull per als barcelonins.
- Es va organitzar un programa cultural amb un seguit de festivals, que van rebre la resposta dels barcelonins amb una gran aflluència de públic. Això va implicar obrir la cultura a tota la societat i fer-ne partícips a tots els agents culturals (participació de teatres petits i obertura de la cultura al carrer).
- L'actuació de Montserrat Caballé i Freddie Mercury al concert La Nit va proporcionar una de les imatges més icòniques de la història de contemporània de la ciutat, així com de la història del moviment olímpic.
- Apostar per activitats que anaven a contracorrent, com el WOMAD, tot un èxit del festival de músiques del món dins d'una ciutat amb tradició cosmopolita.
- El llegat cultural i humà que va deixar l'Olimpíada Cultural per a la ciutat va proporcionar tot un seguit de gestors culturals, així com unes instal·lacions culturals per al futur.
- Es va posicionar Barcelona com a referent cultural internacional.

8. BIBLIOGRAFIA

Ajuntament de Barcelona. *El Quadrat d'Or: 150 cases al centre de la Barcelona modernista. Guia*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Regidoria d'Edicions i Publicacions, 1990.

Borràs, Maria Lluïsa. *The Cultural Legacy: Barcelona'92 to Atlanta'96, public arts project*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1996.

Comitè Olímpic Internacional. *Carta Olímpica*. Lausana: Comitè Olímpic Internacional, 2021.

COOB'92. *Memòria oficial dels Jocs de la XXVa Olimpíada: Barcelona 1992. V.2. Els mitjans: escenaris, objectius i recursos*. Barcelona: COOB'92, 1992.

COOB'92b. *Memòria oficial dels Jocs de la XXVa Olimpíada: Barcelona 1992. V.4. Els Jocs: setze dies d'estiu*. Barcelona: COOB'92, 1992.

Moragas, Miquel de. *La Olimpíada Cultural de Barcelona en 1992. Luces y sombras. Lecciones para el futuro*. 2008. Simposi "Olympic Arts and Culture Festivals: Recent Experiences and Future Design", celebrat a Chicago del 23 al 24 de juny del 2008.

Olimpíada Cultural, SA. *El Quadrat d'Or*. Barcelona: Olimpíada Cultural, SA, 1990.

ARXIU

Projecte de pressupost: III Festival de Tardor Barcelona 1991, del 5 de març del 1991 (Arxiu Municipal Contemporani de l'Ajuntament de Barcelona).

Dossier d'Honor Festival Olímpic de les Arts. Olimpíada Cultural - Barcelona'92 (Arxiu Municipal Contemporani de l'Ajuntament de Barcelona).

Memòries oficials d'Olimpíada Cultural, SA, dels anys 1989, 1990 i 1992 (Arxiu del Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport Joan Antoni Samaranch).

Programes d'Olimpíada Cultural, SA, dels anys 1990 i 1992 (Arxiu del Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport Joan Antoni Samaranch).

HEMEROTECA

La Vanguardia
Diari de Barcelona
Economics
El Periódico
Avui
Barcelona Olímpica

Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport Joan Antoni Samaranch

El **Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport Joan Antoni Samaranch** (CEO-JAS) és una entitat gestionada per la Fundació Barcelona Olímpica. Es troba ubicat a l'edifici noucentista conegut com la Font del Gat, Passeig Santa Madrona, 28. Aquest edifici històric fou construït amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona del 1929 i va ser obra de l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch.

L'objectiu principal del CEO-JAS és preservar el llegat dels Jocs Olímpics i Paralímpics de Barcelona'92 i la història de l'esport a Barcelona a través de la custòdia dels diferents arxius d'entitats esportives i fons personals. Aquest patrimoni documental i bibliogràfic és accessible per a aquelles institucions, investigadors i persones interessades. D'altra banda, també impulsa la investigació i promoció dels valors culturals, històrics, ètics i esportius derivats de l'esperit olímpic.

El CEO-JAS conté una biblioteca amb més de 7.000 volums, i conserva diversos fons documentals, fruit de donacions i cessions d'entitats esportives i persones relacionades amb el món de l'esport. Entre els fons documentals que custòdia, destaca el del **COOB'92**, el del fotoperiodista **Javier Del Arco**, el del **Real Moto Club de Catalunya**, i les cessions de la **Real Federación Española de Deportes de Invierno** i del **Real Club Tenis Barcelona-1899**.

Respecte a les donacions i cessions privades, destaquen els fons documentals sobre tennis de **Pedro Hernández** i **Jaime Bartrolí**, així com el d'**Isidre Rigau**, **Rubèn Peris** i **Joan Manel Surroca**. El CEO-JAS també custòdia una part del fons personal de **Joan Antoni Samaranch**.

Tots aquests fons documentals i bibliotecaris, estan oberts a la consulta pública, prèvia petició a través de l'adreça ceosamaranch@fbolimpica.es.

A part de la vessant de conservació i tractament del llegat històric esportiu, el CEO-JAS impulsa programes d'investigació històrica com l'Aula d'Història, publicacions i altres projectes executats amb altres Centres d'Estudis Olímpics en l'àmbit estatal.

AULA D'HISTÒRIA

Aquesta col·lecció, concebuda des del Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport Joan Antoni Samaranch, pretén donar a conèixer l'esport barceloní i català del segle XX i la seva rica història d'episodis significatius que serviren d'experiència per als Jocs Olímpics de 1992.

1

[L'ESPORT A L'EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA 1929](#)

2

[ELS JOCS ESPORTIUS DE BARCELONA 1962-1966](#)

3

[SANTIAGO GÜELL I LÓPEZ: EL PRIMER CATALÀ AL COMITÈ OLÍMPIC INTERNACIONAL](#)

4

[ELS JOCS OLÍMPICS DE FRANCO. UNA ANÀLISI DE LA CANDIDATURA FRUSTRADA DE BARCELONA'72](#)

5

[UNA RELACIÓ OLÍMPICA DE DOS MIL·LENNIS: MINICIUS I BARCELONA](#)

6

[CARRERS, PLACES, PARCS I JARDINS](#)

7

[ÀRBITRES I JUTGES OLÍMPICS CATALANS](#)

8

[BARCELONA'92 I EL PENSAMENT ECOLOGISTA. ORÍGENS DE LA DIMENSIÓ ECOLÒGICA DEL MOVIMENT OLÍMPIC](#)

9

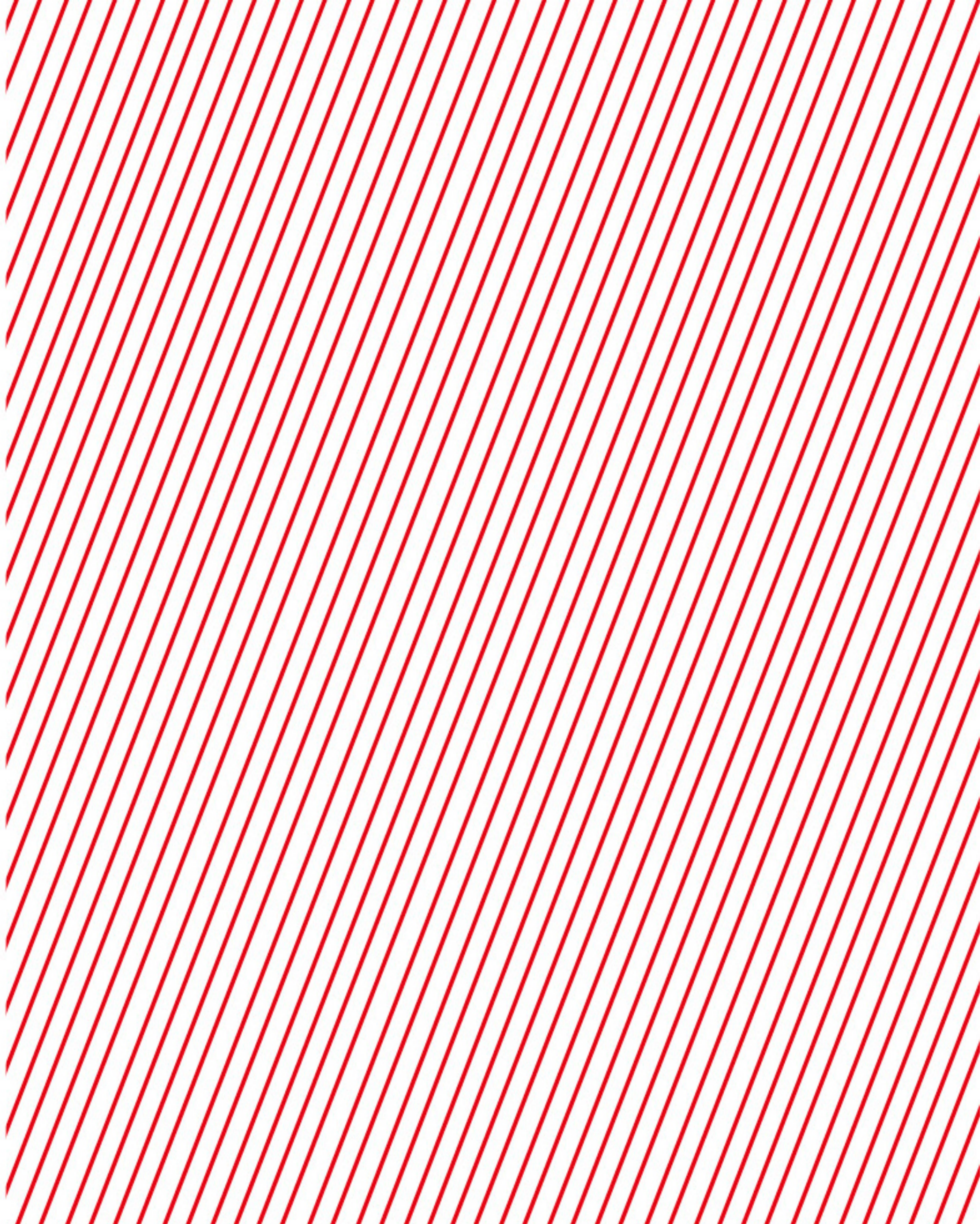
[1968: UNS JOCS OLÍMPICS INNOVADORS I UNIVERSALS](#)

10

[BARCELONA 1923: ELS CAMPIONATS DEL MÓN EN PISTES COBERTES](#)

11

[ANVERS 1937: LA DELEGACIÓ CATALANA](#)

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

**Ajuntament
de Barcelona**